

Τα στρατόπεδα ως πρόκληση αναβάθμισης του πολεοδομικού ιστού της Αθήνας. Δύο ενδεικτικά παραδείγματα: ΕΑΤ-ΕΣΑ και Γουδί

Γιάννης Πολύζος, Καθηγητής ΕΜΠ, Νίκος Μπελαβίλας, Λέκτωρ ΕΜΠ,
Φερενίκη Βαταβάλη, Εντεταλμένη Λέκτωρ ΔΠΘ

ΤΕΕ – Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας
Θεσσαλονίκη, 1 Απριλίου 2006

1. Η σημασία των υπαίθριων δημόσιων χώρων για την πόλη

Είναι κοινά παραδεκτό ότι ένας από τους κύριους παράγοντες υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος και, παράλληλα, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της σύγχρονης ελληνικής πόλης είναι η έλλειψη υπαίθριων δημόσιων χώρων και χώρων υψηλού πρασίνου γενικότερα. Πρόκειται για μία διάσταση της ελληνικής πραγματικότητας που απασχολεί καθημερινά την κοινωνία.

Η σημασία των δημόσιων υπαίθριων χώρων στην πόλη είναι πολύπλευρη, καθώς η λειτουργία τους συνδέεται πολλαπλά με τη ζωή των κατοίκων, προσφέροντας δυνατότητες για παιχνίδι, άθληση, ξεκούραση, αλλά και ανάπτυξη κοινωνικής ζωής. Όσον αφορά μάλιστα στους χώρους πρασίνου μητροπολιτικής εμβέλειας, ο ρόλος τους είναι ακόμα ευρύτερος δεδομένου ότι:

1. Επηρεάζουν θετικά τις κλιματολογικές και ατμοσφαιρικές συνθήκες στο σύνολο της πόλης διευκολύνοντας την κίνηση των αερίων μαζών, βελτιώνοντας το μικροκλίμα, περιορίζοντας τους ρύπους, συγκρατώντας τα όμβρια και τη σκόνη, τελικά αναβαθμίζοντας το αστικό περιβάλλον συνολικά.
2. Διαμορφώνουν νέες δυνατότητες για γόνιμη αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, μέσα από την άθληση, τον πολιτισμό, της εκπαίδευση και την επαφή με τη φύση.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα για τα Πολεοδομικά Συγκροτήματα Αθηνών και Θεσσαλονίκης είναι η έλλειψη υπαίθριων δημόσιων χώρων και χώρων πρασίνου γενικά και ειδικότερα μέσα στις πυκνοδομημένες περιοχές, καθώς και η διασύνδεσή τους με τους γύρω ορεινούς όγκους και τα θαλάσσια μέτωπα. Η ποσοτική υστέρηση και των δύο πόλεων σε χώρους πρασίνου σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές πόλεις είναι μεγάλη, όπως φαίνεται και από τα ακόλουθα επίσημα στοιχεία (ΥΠΕΧΩΔΕ 1994):

Χώροι πρασίνου σε m ² /κάτοικο	
Αθήνα	2,55
Θεσσαλονίκη	2,73
Παρίσι	8,54
Ρώμη	9,00
Λονδίνο	9,00
Βερολίνο	13,00
Άμστερνταμ	27,00

Πέρα από την ποσοτική αύξηση των ελεύθερων δημόσιων χώρων, προτεραιότητα για το μέλλον των ελληνικών πόλεων πρέπει να είναι και η ποιοτική αναβάθμισή τους με κατάλληλο σχεδιασμό, που να αποβλέπει στη δημιουργία ελκυστικών υπαίθριων διαμορφώσεων, με παράλληλη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ουσιαστικά, η χαμηλή ποιότητα των υπαίθριων δημόσιων χώρων στις ελληνικές πόλεις σήμερα οφείλεται:

- Στην απουσία ολοκληρωμένου σχεδιασμού.
- Στην κακή ένταξη στο άμεσο και ευρύτερο αστικό ιστό.
- Στο ασαφές ιδιοκτησιακό τους καθεστώς.

- Στην έλλειψη ευέλικτων φορέων διαχείρισης τοπικού και διαδημοτικού χαρακτήρα.

Υπό αυτό το πρίσμα, καταλυτική σημασία για τη βιώσιμη των ελληνικών πόλεων έχει η διαφύλαξη όλων των αδόμητων χώρων τους, τόσο μικρών, όσο και μεγάλων. Κατά την άποψή μας δεν μπαίνει θέμα επιλογής των μεν έναντι των δε: κι ένας «μικρός» χώρος 400-500 τμ. σε μία πυκνοδομημένη περιοχή προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στο μικροπεριβάλλον της περιοχής.

Για την υλοποίηση αυτής της πολιτικής, κομβικό ρόλο έχει η προστασία και απόδοση στην πόλη των στρατοπέδων.

Για την Αθήνα ειδικότερα, πολλά είναι τα στρατόπεδα που βρίσκονται διάσπαρτα μέσα στον αστικό ιστό. Τα περισσότερα από αυτά δημιουργήθηκαν στις παρυφές του και με το πέρασμα του χρόνου και τη διαρκή επέκτασή του ενσωματώθηκαν αποσπασματικά στον αστικό ιστό, συχνά σήμερα σε κομβικές θέσεις. Να τονισθεί ότι οι εκτάσεις που καταλαμβάνουν αποτελούν δημόσια γη η οποία παραχωρήθηκε στο στρατό για τις ανάγκες του. Τα έως τώρα παραδείγματα απομάκρυνσης στρατιωτικών εγκαταστάσεων αποδείχθηκαν χαμένες ευκαιρίες για την αναβάθμιση της Αθήνας, με εξαίρεση την παλιά μετατροπή του Πεδίου Άρεως στο μεγαλύτερο πάρκο της πόλης, και δεν δόθηκε η ευκαιρία δημιουργίας ενός συνεκτικού δικτύου υπαίθριων δημόσιων χώρων, παρά τους στόχους των επίσημων σχεδιασμών (ΡΣΑ '85, ΓΠΣ '88, Ειδικές Ρυθμίσεις, κ.ά.).

Η εικόνα που έχουμε για την παραχώρηση στρατοπέδων στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών είναι αποσπασματική. Η αναλυτική καταγραφή τους, ο αρχιτεκτονικός τους πλούτος, τα στοιχεία πρασίνου που διαθέτουν, το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς και οι θεσμοθετημένες χρήσεις στις εκτάσεις που καταλαμβάνουν, είναι ένα έργο που θα συνέβαλε σημαντικά στην καλύτερη αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και στη διατύπωση ολοκληρωμένων προτάσεων για τη μελλοντική ένταξή τους στην πόλη.

2. Δύο παραδείγματα «αξιοποίησης» στρατοπέδων με πολλά διδάγματα

Επιδιώκοντας να εμπλουτίσουμε με την εμπειρία της Αθήνας το διάλογο που έχει αναπτυχθεί για τα στρατόπεδα στην Θεσσαλονίκη, παρουσιάζουμε συνοπτικά την εξέλιξη δύο στρατοπέδων μετά την απομάκρυνσή τους από τον πολεοδομικό ιστό της Αθήνας. Το πρώτο είναι το στρατόπεδο του Α' Τάγματος Πεζικού, γνωστό ως Πάρκο Ελευθερίας - πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ και το δεύτερο είναι η «Στρατιωτική Πόλη Γουδί». Η επιλογή των δύο παραδειγμάτων έγινε με στόχο να παρουσιαστεί, αφενός η περίπτωση ενός στρατοπέδου με σχεδόν αποκρυσταλλωμένη τη νέα του ταυτότητα όπου κυριαρχούν οι υπερτοπικές κυρίως χρήσεις και αφετέρου, ενός στρατιωτικού συνόλου που εξακολουθεί να αναζητά το μελλοντικό του ρόλο στην πόλη.

Και οι δύο περιπτώσεις παρουσιάζουν ορισμένα κοινά σημεία:

- Είναι συνδεδεμένα με τη νεώτερη ιστορία της πόλης (Κίνημα στο Γουδί το 1909, εκτέλεση υπαιτίων Μικρασιατικής Καταστροφής, δικτατορία συνταγματαρχών).
- Φιλοξενούν αξιόλογα από ιστορική και αρχιτεκτονική σκοπιά κτίρια (π.χ. τα προκατασκευασμένα γαλλικά υπόστεγα, χτισμένα περί το 1910 που φιλοξενούν τη Γλυπτοθήκη).
- Διακρίνονται για την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος (υπώρειες του Υμηττού, ρέμα Ιλισού)
- Υπόκεινται σε ένα σύνθετο θεσμικό καθεστώς το οποίο παραβιάζεται (ΓΠΣ 85, Β' Ζώνη Προστασίας Υμηττού).

Το κύριο ερώτημα που εξετάζεται μέσα από τα δύο παραδείγματα αφορά στους στόχους και τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στη διαχείριση και απόδοση των εκτάσεων των στρατοπέδων μετά την απομάκρυνσή τους, αλλά και τις επιπτώσεις στο αστικό περιβάλλον.

2.1. Πάρκο Ελευθερίας, πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ

Στο χώρο που καταλάμβανε άλλοτε το στρατόπεδο του Α΄ Τάγματος Πεζικού στις παρυφές του Λυκαβηττού, συναντάμε ένα από τα πιο σημαντικά συμπλέγματα υπερτοπικών λειτουργιών της Αθήνας. Σταδιακά, από τη δεκαετία του '20 και μέσα από διαδοχικές παραχωρήσεις, ο χώρος του πρώην στρατοπέδου κατατμήθηκε σε μικρότερες ενότητες, με διαφορετικούς αποδέκτες και διαφορετικό λειτουργικό προσανατολισμό.

Συγκεκριμένα, στο χώρο του πρώην στρατοπέδου διακρίνουμε:

- Τα Νοσοκομεία Μετοχικού Ταμείου Στρατού (ΝΜΤΣ) και Ναυτικό.
- Την Πρεσβεία των ΗΠΑ και την επέκτασή της, σε χώρο που της παραχωρήθηκε έναντι χαμηλού τιμήματος.
- Το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, μαζί με τις νέες εκτεταμένες συνεδριακές του εγκαταστάσεις.
- Το Πάρκο Ελευθερίας και τα κτίρια του ΕΑΤ-ΕΣΑ, που στεγάζουν πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου Αθηναίων.
- Το προς ανοικοδόμηση οικόπεδο της Εκκλησίας της Ελλάδας (πρώην 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο), στο οποίο προβλέπεται να ανεγερθεί το Συνοδικό Μέγαρο ή μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα.
- Σειρά από οικόπεδα κατά μήκος των οδών Δεινοκράτους, Αθηναίων Εφήβων και Αναπήρων Πολέμου, που παραχωρήθηκαν σε αξιωματικούς του στρατού μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Οι επιμέρους χρήσεις κατανέμονται στο χώρο ως εξής:

Χρήσεις γης στο ΕΑΤ-ΕΣΑ	
Υγεία	21%
Κατοικία	20%
Πρεσβεία ΗΠΑ	16%
Μέγαρο Μουσικής Αθηνών	16%
Άλσος-Πάρκο Ελευθερίας	14%
Εκκλησία της Ελλάδας	7%
Οδικό Δίκτυο	6%

Αξιολογώντας την εξέλιξη του χώρου του πρώην στρατοπέδου του Α΄ Τάγματος Πεζικού συμπεραίνουμε ότι:

- Μόνο το 14% της συνολικής έκτασης έχει αποδοθεί στην πόλη ως υπαίθριος δημόσιος χώρος, ο οποίος περιλαμβάνει τη διαμόρφωση γύρω από το άγαλμα του Ελ. Βενιζέλου (αρχιτέκτων Π. Βοκοτόπουλος) και τον περιβάλλοντα χώρο του διατηρητέου συγκροτήματος ΕΑΤ-ΕΣΑ.
- Κατακερματίζεται πλήρως ο χώρος και διακόπτονται οι συνδέσεις ανάμεσα στις επιμέρους ενότητες. Η έλλειψη σήμανσης καθιστά δύσκολα αντιληπτή την ιστορικότητα του τόπου, και αυτό μόνο από τη μία του πλευρά (λεωφ. Βασ. Σοφίας).

2.2. «Στρατιωτική Πόλη Γουδί»

Στο Γουδί υπάρχει σήμερα ένας χώρος έκτασης 4.500 στρεμμάτων περίπου, με σύνθετο καθεστώς ιδιοκτησίας και χρήσεων, εντός του οποίου κυριαρχούν οι αδόμητες εκτάσεις. Η ιστορία της περιοχής ταυτίζεται με τις παλιές στρατιωτικές εγκαταστάσεις από τη μία (Στρατιωτική Πόλη) και τα πρώτα νοσοκομεία από την άλλη (Φθισιατρείο Σωτηρία) .

Συγκεκριμένα, σήμερα στην περιοχή υφίστανται και λειτουργούν:

- Εννέα πολιτικά και στρατιωτικά νοσοκομεία
- Τρία υπουργεία, ενεργές στρατιωτικές εγκαταστάσεις (ΣΔΑ) και δημόσιες υπηρεσίες (ΕΡΤ).
- Αθλητικές εγκαταστάσεις των Δήμων Αθηναίων, Ζωγράφου και Παπάγου, καθώς και το Κέντρο Εκπαίδευσης Ιππασίας (Γενική Γραμματεία Αθλητισμού).
- Εκπαιδευτικά / ερευνητικά ιδρύματα (Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου, Κέντρο Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση).

Η κατάληψη του χώρου από τις επιμέρους χρήσεις σε ποσοστιαίες μονάδες εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Χρήσεις γης στο Γουδί	
Υγεία	25%
Αθλητισμός	12%
ΑΟΟΑ (στρατιωτικοί)	10%
Ενεργά στρατόπεδα	9%
Εκπαίδευση – Έρευνα	8%
Υπηρεσίες	8%
Άλσος Χωροφυλακής	2%
Οδικό Δίκτυο	8%
Αμφισβητούμενες εκτάσεις	18%

Αξιολογώντας την πορεία των διαδοχικών παραχωρήσεων από το 1977, οπότε μεγάλη έκταση του χώρου (965 στρεμ.) παραχωρείται σταδιακά στους όμορους δήμους για πράσινο, αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, διαπιστώνουμε ότι:

- Μόνο το 2% της συνολικής έκτασης είναι σήμερα ανοιχτός δημόσιος χώρος (Άλσος Σχολής Χωροφυλάκων). Ακαθόριστο είναι το ιδιοκτησιακό καθεστώς σε ένα μεγάλο κομμάτι της έκτασης – περίπου στο 18% – και, κατ' επέκταση, ακαθόριστος παραμένει και ο τελικός χαρακτήρας του.
- Και στην περίπτωση αυτή κατακερματίζεται πλήρως ο χώρος, χωρίς ενδιάμεσες συνδέσεις, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι των γύρω δήμων να κινούνται περιμετρικά και κατά μήκος των αξόνων κυκλοφορίας για να προσεγγίσουν τις διαφορετικές χρήσεις.

2.3. Συνολική αξιολόγηση: ελάχιστο πράσινο, ασύμβατες χρήσεις, χωρικός κατακερματισμός

Τα δύο παραδείγματα στρατοπέδων που εξετάστηκαν αποκαλύπτουν την ασάφεια στις διαδικασίες που ακολουθούν τις απομακρύνσεις των στρατοπέδων. Ειδικότερα, η ελληνική πολιτεία έχει προβεί σε σταδιακές παραχωρήσεις τμημάτων τους για:

- Κοινωνικές ομάδες άμεσα συνδεδεμένες με το Στρατό: στρατιωτικά νοσοκομεία, Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί Αξιωματικών, ΑΟΟΑ, Ταμείο Εθνικής Άμυνας, ΤΕΘΑ.
- Κάλυψη επιμέρους αναγκών της πόλης σε χώρους εκπαίδευσης, πολιτισμού, διοίκησης: Μέγαρο Μουσικής, Υπουργεία Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης / ΕΥΠ, Πανεπιστήμια, ΕΡΤ, κ.α.
- Ανταλλαγή εκτάσεων με άλλους φορείς: περίπτωση 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που ανήκει πλέον στην Εκκλησία της Ελλάδας.
- Παραχώρηση έναντι χαμηλού τιμήματος για ειδικές χρήσεις: περίπτωση Πρεσβείας ΗΠΑ.
- Αθλητικές εγκαταστάσεις: κολυμβητήριο Οργανισμού Νεολαίας και Άθλησης Δήμου Αθηναίων, Κλειστό Αθλητικό Κέντρο Παπάγου, Αθλητικό Κέντρο Ζωγράφου.
- Κάλυψη αναγκών σε κτιριακές υποδομές για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, με την κατασκευή του γηπέδου Μπάντμιντον και των συνοδευτικών χώρων στάθμευσης, καθώς και Χωριού Τύπου.

Οι παραχωρήσεις αυτές έχουν γίνει χωρίς σχεδιασμό και έχουν οδηγήσει:

- Σε απόδοση στην πόλη εξαιρετικά περιορισμένης έκτασης υπαίθριου δημόσιου χώρου.
- Στον κατακερματισμό των δύο στρατοπέδων σε μικρές ενότητες, περιφραγμένες και απροσπέλαστες – μία ιδιότυπη «οικοπεδοποίηση» της δημόσιας γης – η οποία δεν επιτρέπει την ελεύθερη κίνηση των πολιτών μέσα στο χώρο, παρά μόνο περιμετρικά. Έτσι, εκτός των άλλων, δυσχεραίνεται η επικοινωνία γειτονικών περιοχών μεταξύ τους, μια και παρεμβάλλονται περιφραγμένες νέες χρήσεις.
- Σε περιβαλλοντική υποβάθμιση, με την κάλυψη μεγάλου μέρους των φυσικών επιφανειών με νέα μεγάλα κτίρια και με διαμορφώσεις που χρησιμοποιούν σκληρά υλικά για τη δημιουργία επίγειων χώρων στάθμευσης για τα νοσοκομεία, τα υπουργεία και τους χώρους μετεπιβίβασης στο μετρό. Παράλληλα περιορίζεται το υψηλό πράσινο και καλύπτονται τα ρέματα.
- Σε υποβάθμιση αξιόλογων κτιρίων, αντιπροσωπευτικών της εποχής που κατασκευάστηκαν, όπως είναι τα στρατιωτικά κτίρια, τα περισσότερα από τα οποία δεν έχουν ακόμα χαρακτηριστεί διατηρητέα (εξαιρούνται τα κτίρια του Νοσοκομείου Σωτηρία).

Τα ανοιχτά μέτωπα σχετικά με την προστασία του δημόσιου χαρακτήρα των εκτάσεων των πρώην στρατοπέδων, την προστασία του πρασίνου και των ιστορικών τόπων είναι πολλά. Οι προθέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδας για ανέγερση ξενοδοχειακού συγκροτήματος, η μέχρι πρόσφατα εκφρασμένη πρόθεση του ΥΠΕΧΩΔΕ για κατασκευή του Γηπέδου του Παναθηναϊκού, τα σχέδια των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας και Πολιτισμού για την εμπορική «εκμετάλλευση» των πρώην ολυμπιακών εγκαταστάσεων στο Γουδί, αποτελούν σοβαρές απειλές για το μέλλον της δημόσιας αυτής γης και η οποία θα περίμενε κανείς να αξιοποιηθεί για τη διεύρυνση του δικτύου υπαίθριων δημόσιων χώρων στην Αθήνα.

3. Στόχοι και Αρχές σχεδιασμού για τη δημιουργία του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδί - Ιλισού

Σημαντική προς την κατεύθυνση της καλύτερης ενσωμάτωσης των στρατοπέδων στον ιστό της πόλης μπορεί να αποδειχθεί η συμβολή του ερευνητικού προγράμματος «Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδί – Ιλισός», που ανατέθηκε από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθηνών ΟΡΣΑ στο Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος του ΕΜΠ το διάστημα 1997-2001. Το ερευνητικό πρόγραμμα θέτει τις γενικές αρχές για τη δημιουργία στο Γουδί ενός Μητροπολιτικού Πάρκου υψηλής οικολογικής ποιότητας με πολυλειτουργικό χαρακτήρα, που θα περιλαμβάνει περιορισμένες χρήσεις εκπαίδευσης, πολιτισμού και άθλησης.

Η πρόταση που διατυπώθηκε στα πλαίσια του ερευνητικού αυτού προγράμματος εστιάζει στην ένταξη του Πάρκου στην πόλη, τόσο σε τοπική, όσο και σε υπερτοπική κλίμακα.

Οι στόχοι που τέθηκαν είναι:

- Η συμβολή στην αύξηση των ανοιχτών χώρων φυσικού πρασίνου στην πόλη.
- Η διασύνδεση και ενοποίηση των υπαίθριων χώρων του Πάρκου με τους μεγάλης κλίμακας χώρους περιαστικού και αστικού πρασίνου (Υμηττός και Τουρκοβούνια).
- Η λειτουργική ενσωμάτωση του Πάρκου στους σχεδιασμούς της ευρύτερης αστικής περιοχής που το περιβάλλει.
- Η εναρμόνιση των χρήσεων του Πάρκου με τις πολιτιστικές και κοινωνικές δραστηριότητες των γειτονικών δήμων (Αθηναίων, Παπάγου, Χολαργού, Νέου Ψυχικού).
- Η διευθέτηση της κυκλοφορίας και στάθμευσης των οχημάτων προς όφελος της προσπελασιμότητας, αλλά και της διατήρησης του ενιαίου χαρακτήρα του Πάρκου.
- Η επανάχρηση σημαντικών ιστορικών κτιρίων των πρώην στρατοπέδων με δραστηριότητες πολιτισμού, εκπαίδευσης και αναψυχής.

- Η ανάδειξη και προστασία του Ιλισού, όπως και γενικότερα η αναβάθμιση και ανάδειξη του αττικού τοπίου των υπωρειών του Υμηττού.

Με βάση τους παραπάνω στόχους διατυπώθηκαν οι παρακάτω **αρχές σχεδιασμού**:

- Η ενιαία αντιμετώπιση του χώρου.
- Η οικολογική αποκατάσταση και ανάδειξη του υφιστάμενου τοπίου.
- Η ανάδειξη της ιστορικότητας του τόπου.
- Η ενσωμάτωση στο ευρύτερο πολιτιστικό δίκτυο της Αθήνας.
- Η αναδιάρθρωση των ψυχαγωγικών, αθλητικών και παιδαγωγικών δραστηριοτήτων του χώρου.
- Η δημιουργία ενός πολυσυλλεκτικού και πολυδύναμου κοινόχρηστου χώρου.

Οι αρχές αυτές εξειδικεύτηκαν με **προτάσεις και φάσεις υλοποίησης**:

- Για το δίκτυο πρόσβασης και κίνησης πεζών και ποδηλάτων στο Πάρκο, αλλά και το δίκτυο δημόσιας συγκοινωνίας.
- Για τις χρήσεις γης, με διατήρηση των συμβατών και απομάκρυνση των ασύμβατων με το χαρακτήρα του Πάρκου χρήσεων.
- Για το φυσικό σχεδιασμό των κύριων αξόνων κίνησης πεζών και ποδηλάτων.
- Για την ενίσχυση του πρασίνου, με έμφαση στο υψηλό πράσινο και την ανάπτυξη της παραρεμάτιας ζώνης.
- Για τη θεσμική κατοχύρωση και προστασία του πρασίνου και των αξιόλογων από αρχιτεκτονική και ιστορική σκοπιά κτιρίων.
- Για την ενιαία - διαδημοτικού χαρακτήρα - λειτουργία του χώρου ως Μητροπολιτικού Πάρκου.

Τα στρατόπεδα ως πρόκληση αναβάθμισης του πολεοδομικού ιστού της Αθήνας

Δύο ενδεικτικά παραδείγματα: ΕΑΤ-ΕΣΑ και Γουδί

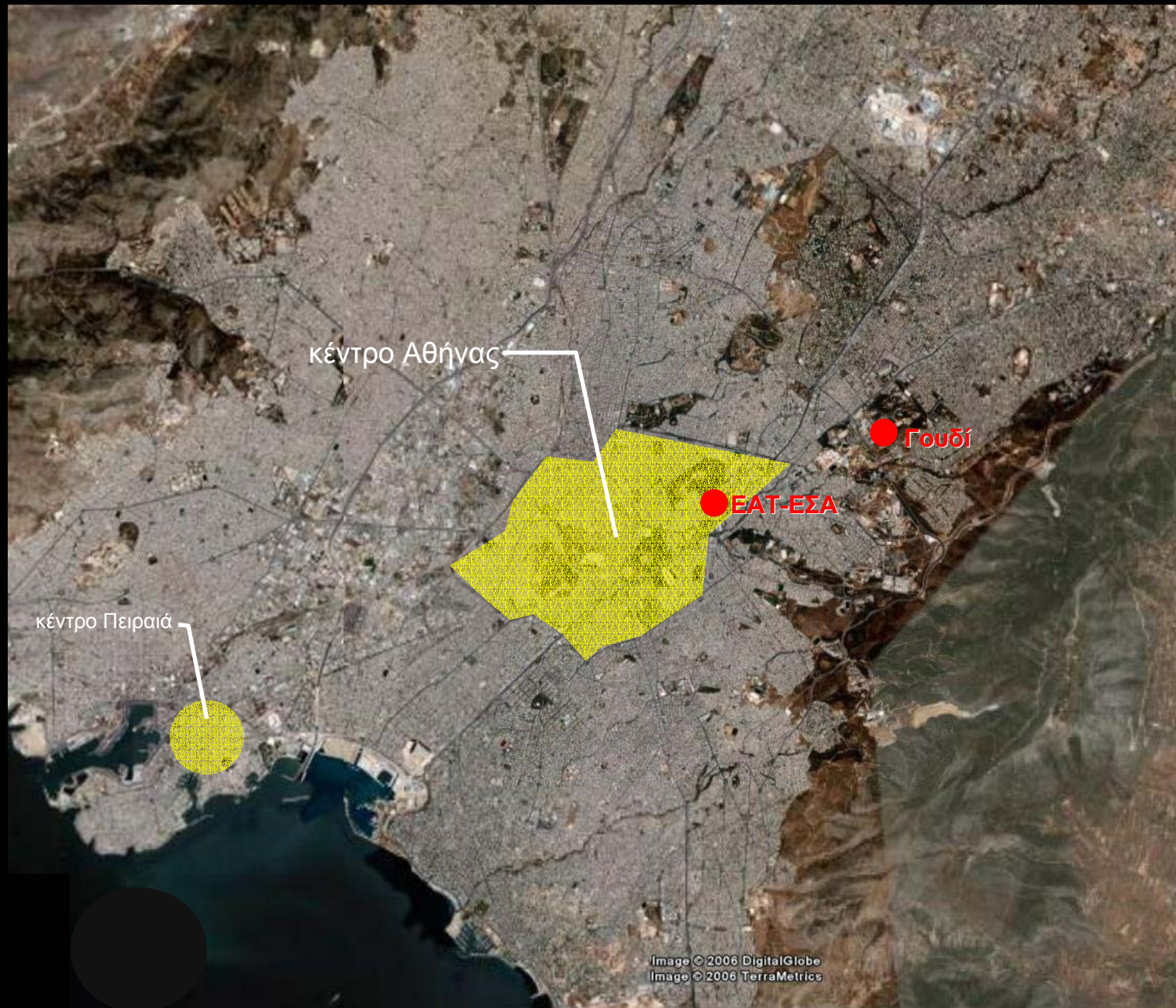
Γ.Πολύζος, Ν.Μπελαβίλας, Φ.Βαταβάλη

-

Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ

ΤΕΕ-ΤΚΜ, Θεσσαλονίκη 2006

Θέση στρατοπέδων ΕΑΤ-ΕΣΑ & Γουδί στην Αθήνα

Χρήσεις γης / Ιδιοκτησίες στο Πάρκο Ελευθερίας – πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ

Πάρκο Ελευθερίας – πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Πρεσβεία ΗΠΑ

Νοσοκομείο Μετοχικού Ταμείου
Στρατού (NMTΣ)

Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών

Πάρκο Ελευθερίας – πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ

πρώην 401
Στρατιωτικό
Νοσοκομείο

ΕΑΤ-ΕΣΑ

Πάρκο Ελευθερίας – πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ

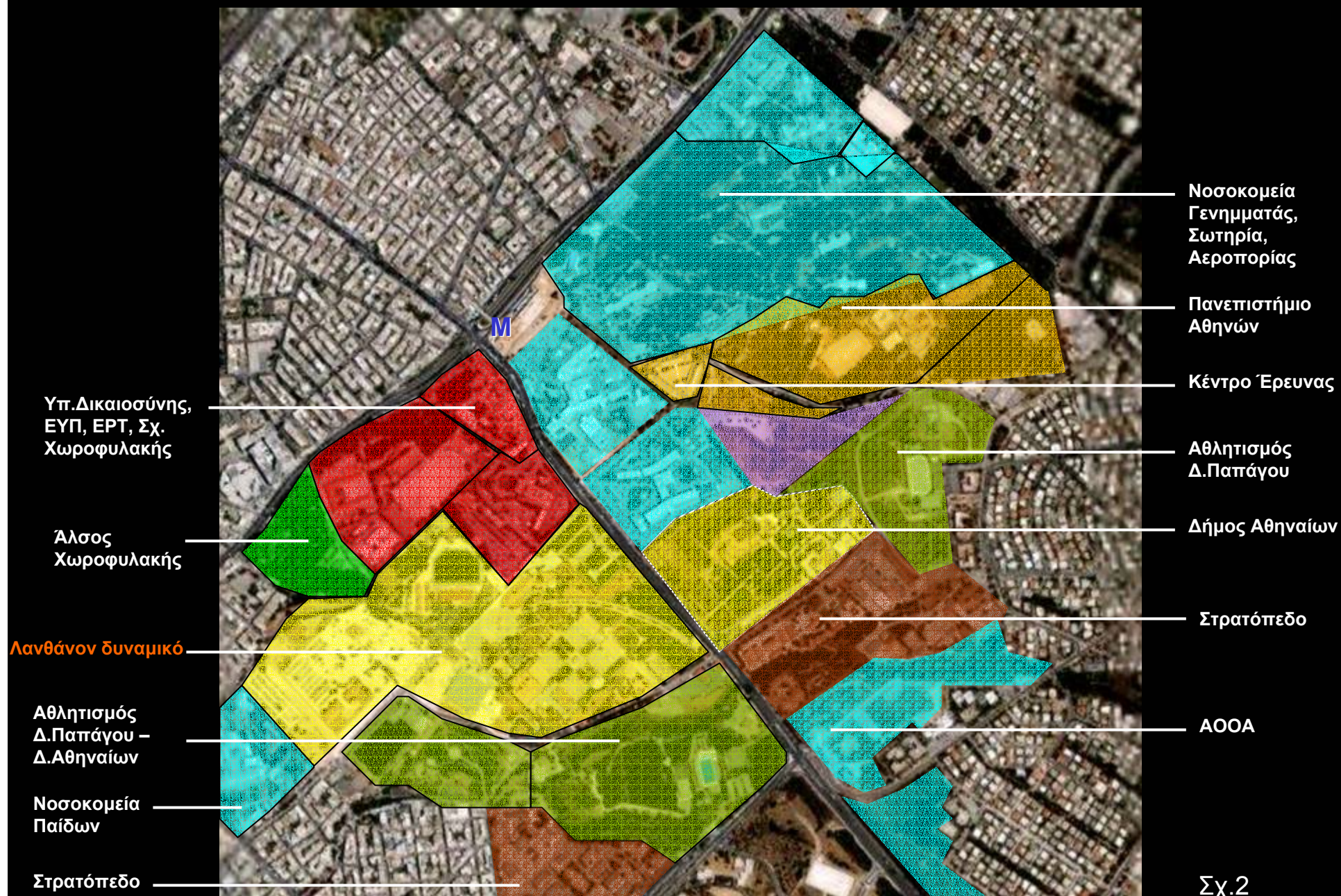
Πάρκο Ελευθερίας

Πάρκο Ελευθερίας – πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ

Υγεία	21%
Κατοικία	20%
Πρεσβεία ΗΠΑ	16%
Μέγαρο Μουσικής Αθηνών	16%
Πάρκο Ελευθερίας – ΕΑΤ/ΕΣΑ	14%
Εκκλησία Ελλάδας	7%
Δρόμοι	6%

Χρήσεις γης / Ιδιοκτησίες στη «Στρατιωτική Πόλη Γουδί» – Φθισιατρείο Σωτηρία

«Στρατιωτική Πόλη Γουδί» – Φθισιατρείο Σωτηρία

Παλιές στρατιωτικές εγκαταστάσεις

«Στρατιωτική Πόλη Γουδί» – Φθισιατρείο Σωτηρία

Κτιριακές εγκαταστάσεις
Νοσοκομείου Σωτηρία

«Στρατιωτική Πόλη Γουδί» – Φθισιατρείο Σωτηρία

Φυσικό περιβάλλον

Ρέμα Ιλισού

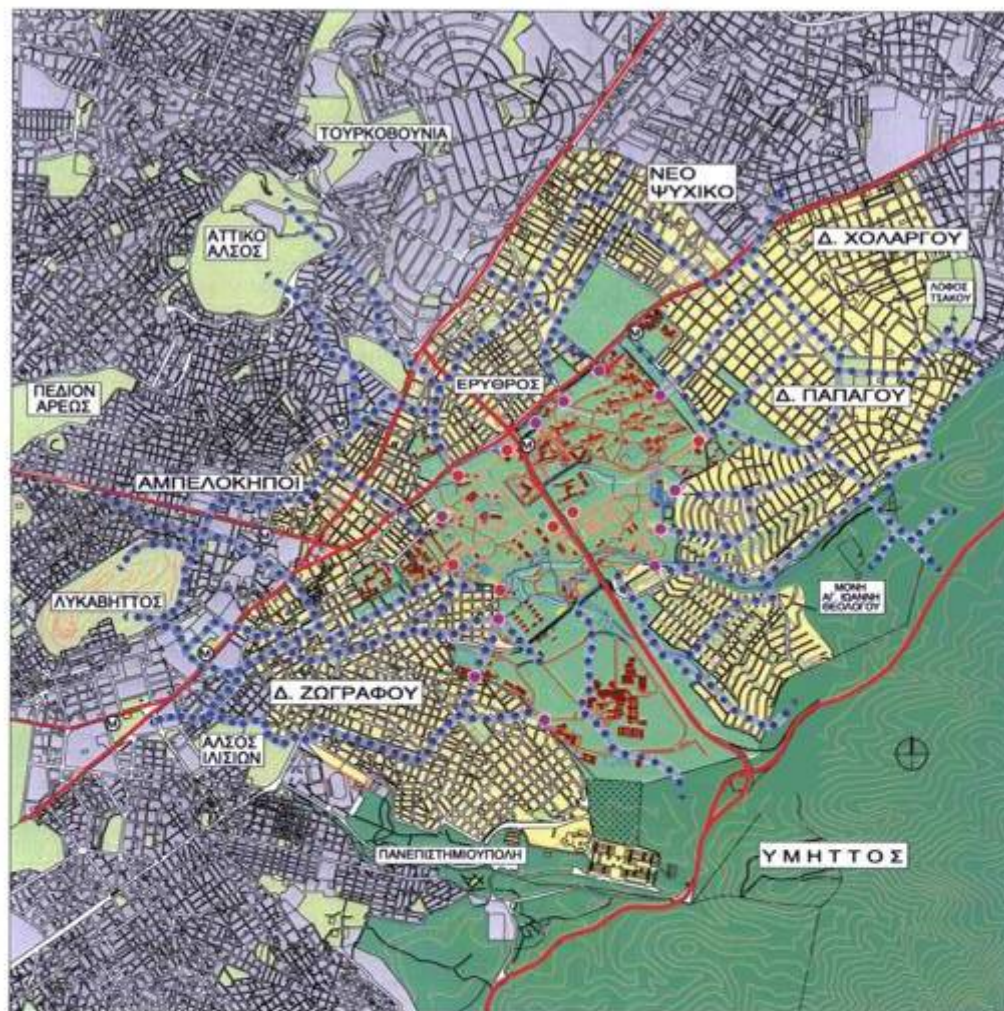
Πευκοδάσος

Ελαιώνας

«Στρατιωτική Πόλη Γουδί» – Φθισιατρείο Σωτηρία

Υγεία	25%
Αθλητισμός	12%
ΑΟΟΑ	10%
Ενεργά στρατόπεδα	9%
Εκπαίδευση - Έρευνα	8%
Υπηρεσίες	8%
Άλσος	2%
Δρόμοι	8%
Λανθάνον δυναμικό	18%

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΜΠ - ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ

Β ΦΑΣΗ : ΜΑΪΟΣ 1999

ΑΡΘΡΟ ΣΧΕΔΙΟΥ

Π01

Κ.Α. 1 : 10.000

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ - ΠΟΡΕΙΕΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

ΟΜΟΡΟΙ ΔΗΜΟΙ
ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
ΕΚΤΟΣ ΠΑΡΚΟΥ

ΟΡΕΙΝΟΣ ΟΓΚΟΣ
ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΥΡΙΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΣΤΑΘΜΟΣ
ΜΕΤΡΟ

ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ
ΠΟΡΕΙΕΣ ΠΕΖΩΝ

ΚΥΡΙΕΣ ΕΙΣΟΔΟΙ
ΠΑΡΚΟΥ

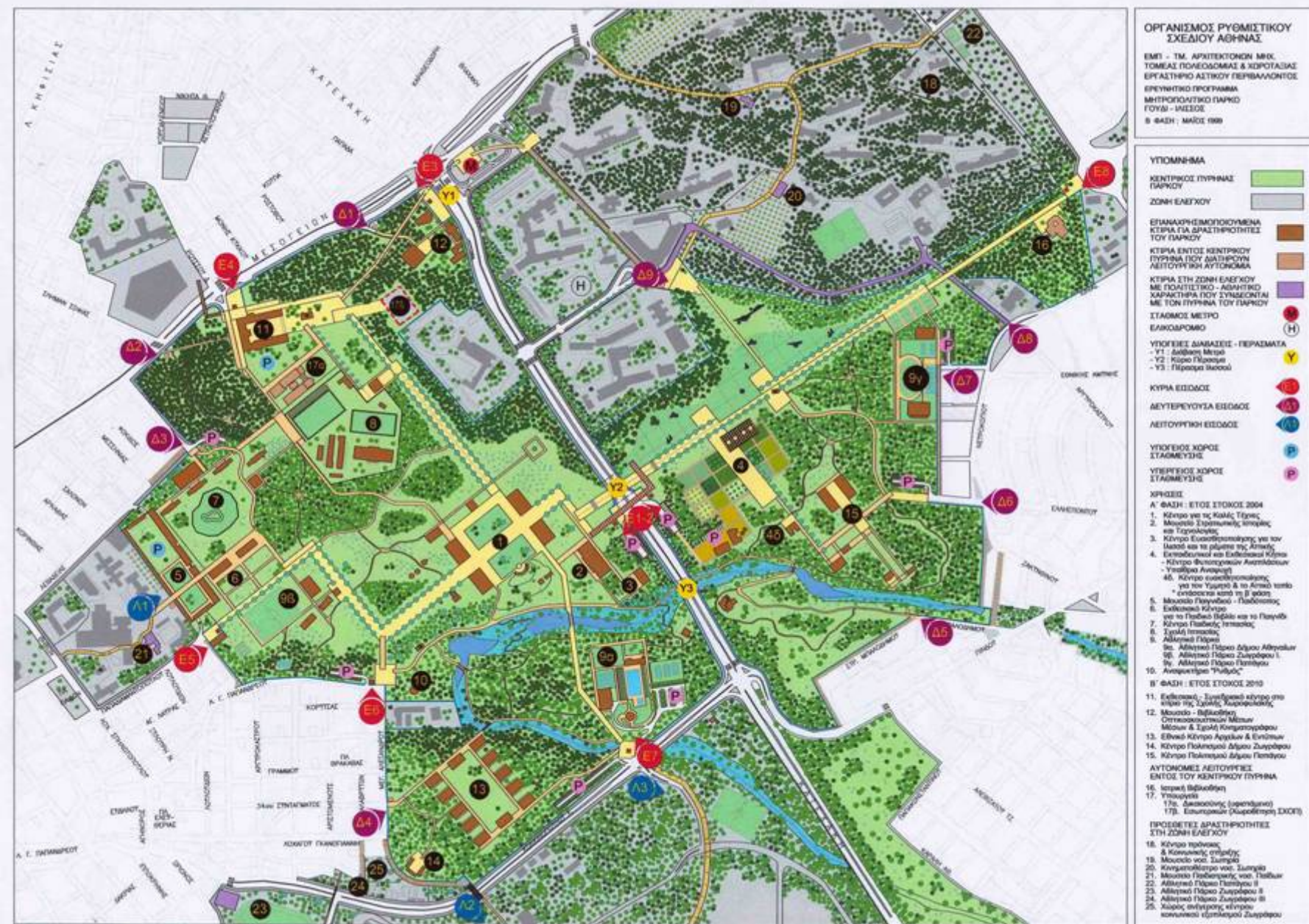
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ
ΕΙΣΟΔΟΙ ΠΑΡΚΟΥ

**Μητροπολιτικό Πάρκο
στο Γουδί –**

**Ευρύτερη περιοχή
μελέτης /
Προτεινόμενες
συνδέσεις-πορείες**

Πηγή: ΕΜΠ

Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδί - Σχέδιο Γενικής Διάταξης

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΜΠ - ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ

Β' ΦΑΣΗ : ΜΑΪΟΣ 1999

ΑΡΙΘΜ. ΣΧΕΔΙΟΥ

Π06

Κ.Α. : 1 : 5000

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. ΥΨΗΛΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΩΝΟΦΟΡΩΝ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

2. ΥΨΗΛΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΠΛΑΤΥΦΥΛΛΑ ΕΙΔΗ

3. ΧΑΜΗΛΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΤΟΠΟΤΕΧΝΙΚΕΣ & ΚΑΛΩΣΤΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

4. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ
ΣΩΝΗ ΙΛΙΩΣ - ΥΠΟΡΕΙΞΕΙΣ ΥΜΗΤΤΟΥ

Μητροπολιτικό Πάρκο
στο Γουδί -

Οργάνωση πρασίνου

Πηγή: ΕΜΠ